

Toimitusneuvosto kokoontui jälleen maaliskuun alussa. Tänä vuonna neuvostossa on samat henkilöt kuin viime vuonna: Alarivissä vasemmalla Ulla Kungas, keskellä Heli Huotarinen esittelee ääniherätyskellon monipuolista toimintaa, oikealla Riitta Ruissalo. Ylhäällä seisomassa vasemmalla Pentti Kähkönen ja oikealla Pekka Juusola, joka on tänä vuonna toimitusneuvoston puheenjohtaja. Toimitusneuvoston jäsenet toivovat Tuntosarven ja Kuurosokeiden Uutislehden lukijoilta ajatuksia lehtien kehittämiseksi. Toimitusneuvoston henkilökuntajäsenet ovat tiedottaja Katri Pyykkö ja toimittaja Raili Karisaari, joka otti kuvan.

TUNTOSARVI 26.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.
Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Katri Pyykkö **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Heli Huotarinen, Pekka Juusola (pj), Ulla Kungas, Pentti Kähkönen, Riitta Ruissalo, Raili Karisaari (siht), Katri Pyykkö.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

Painopaikka: Cityoffset, Tampere

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Maaliskuu 3/2001

**Sosiaalihuollon asiakkaan
asema ja oikeudet**

Ryhmänohjaajakoulutus onnistui hyvin

**Lusto, Vanha Asema
ja Koskettava metsä**

Sisältö:

Viisi kysymystä	2
Juhlavuoden painopisteet	3
Antti Jäkälän muistolle	4
Viittomakielisen vähemmistön asialla	5
Kirjeenvaihtopalsta	6
Tero oppi sivarissa viittomakielen	7
Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet	8
Kuurojen Maailmanliiton pääsihteerin Suomeen	9
Ryhmänohjaajakoulutus oli onnistunut	10
Leikkeitä	11
Kuurosokeat arvioivat Metsämuseo Lustoa	12
Koskettava metsä - kuuro- sokeiden viesti taide- opiskelijoille	14
Liikuntaleiri Vuokatissa	16
Maija Lindroos täytti vuosia	18
Lukijankirjeitä:	
Tulkkipokemus	18
Norsu, valkoinen	19
Takakansi: toimitusneuvosto	

Kannessa: Punkaharjun Vanha Rautatieasema on Koskettava metsä -näyttelyn pitopaikka. Junat pysähtyvät siellä tarvittaessa. Aseman nimi on nyt Metsämuseon mukaan Lusto.

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 11.4. Aineiston on oltava toimituksessa 30.3. ■

Viisi kysymystä

1. Minkä ministerin vastuualueeseen kuuluvat urheiluasiat?
2. Mikä on laskiaisen kirkollinen merkitys?
3. Minkä tapahtuman muistoksi vietetään Kalevalan päivää?
4. Missä sijaitsee Kilimandjaron vuori?
5. Mitä tarkoittaa doping?

Vastaukset

1. Urheiluasioista vastaa opetusministeri Suvi Lindén.
2. Laskiaisen aloittaa paastonajan. Paasto kestää seitsemän viikkoa ja päättyy pääsiäiseen. Paasto kuuluu tärkeänä osana ortodoksisen uskontoon.
3. Elias Lönnrot kirjoitti esipuheen ensimmäiseen Kalevala-teokseensa 28.2.1835.
4. Kilimandjaro on Keniassa, Serengetin kansallispuistossa. Se on Afrikan korkein vuori. Sen korkein kohta on 5 896 metriä meren pinnan yläpuolella.
5. Doping on yhteisnimitys kaikille lääkeaineille tai keinoille, joilla pyritään keinotekoisesti parantamaan urheilijan tuloksia. Dopingin käyttö urheilussa on kielletty. ■

Juhlavuoden painopisteet

Vuosi 2001 on Suomen Kuurosokeat ry:lle juhlavuosi. Yhdistyksemme perustettiin 30-vuotta sitten. Nyt 31. toimintavuoden teema on Kommunikaatio – avain maailmaan. Tänä vuonna tehdään paljon työtä, jotta maailma olisi entistä avoimempi kaikille jäsenillemme ja asiakkaillemme.

Tuntosarven viime numerossa kerrottiin alkavista projekteista. Kuurosokeiden eri kommunikaatiomahdollisuudet -projekti käynnistyy toukokuun alussa. Aistivammaisten integroituminen tietoyhteiskuntaan – projekti alkoi Tampereella. Suomen Kuurosokeat ry on mukana Humakin, Stakesin, Osuuskunta Vian, ja muiden kuulovammajärjestöjen projektissa, jossa etsitään keinoja ja malleja tulkkitilanteen parantamiseksi.

Suomen Kuurosokeat ry on muistuttanut Näkövammaisten lomakoiteja ja yleisiä palvelulaitoksia siitä, että niissä on induktio, ja että se toimii. Edelleen kiinnitetään huomiota TV-ohjelmien tekstitykseen sekä kännyköiden näyttöjen numeroiden ja kirjaimien kokoon.

Syksyllä syyskokouksen yhteydessä järjestetään jäsenille kommunikatioseminaari, jossa esitellään eri kommunikaatiotapoja ja -mahdollisuuksia.

Mikrotukitoiminta kehittää työtään ja toimintamallejaan. Kuurosokeiden atk-tukihenkilöiden toimintaa tuetaan myös.

Juhlavuoden toimintaa suunnittelemassa ja toteuttamassa on projektisihteerit. Juhlavuonna tuetaan taloudellisesti myös erilaisia kuurosokeiden kerhojen ulospäin suuntautuvia tapahtumia ja muita tempauksia.

Yhdistys pyrkii vuoden aikana tiedottamaan mahdollisimman paljon lehdistä, tv:ssä, radiossa ja muilla foorumeilla kuurosokeiden tarpeista ja kommunikaatiotavoista. Päämääränä ymmärtäväisempi yhteiskunta, joka tarjoaa enemmän palveluja ja tietoa myös kuurosokeille.

Eirik Julin
toiminnanjohtaja ■

Antti Jäkälän muistolle

Viime viikolla yllättävä suruviesti yllätti joukkomme. **Antti Jäkälä** on nyt poistunut keskuudestamme. Yksi mittava elämänkaari, monessakin suhteessa, saavutti päätepisteensä ja täyttymyksensä.

Antti oli aktiivinen kuurosokea, kerholainen ja osallistuja ja järjestöme kunniajäsen. Ihmisenä hän oli myöskin hyvin vireä ja valoisa, aina valmis valamaan elämänuskoa meihin lähimmäisiinsä. Hänessä yhdistyivät, elämän tutkimusmatkailija, ajattelija, filosofi, runoilija ja ikuinen nuorukainen.

Tämä yhdistelmä loi Antista rakastetun, valoisan ja syvällisen persoonan kaikille lähimmäisilleen. Antti ei turhaan käynyt tätä "elämänskoulun pitkää kurssia". Hän halusi jakaa elämäkokemustaan meille muillekin, mahdollisimman positiivisesti kaikissa elämäntilanteissaan.

Meidän on kaikella kunnioituksella ja rakkaudella vaalittava sitä henkistä perintöä jonka Antti poistuessaan jätti meille. Haluankin tähän päätteeksi lainata Antin omia sanoja, jotka hän lausui 100-vuotis-syntymäpäivänsä kunniaksi tehdyssä haastattelussaan.

**"Tavatkaa toisianne, ja auttakaa toisianne.
Eläkää hyvää elämää!"**

Antti Jäkälän valoisaa muistoa kunnioittaen.

Oiva Hellman

Suomen Kuurosokeat ry., Kouvolan Kerho ■

Viittomakielisen vähemmistön asialla

Ulla Kungas ja Raili Karisaari

Pitkäaikainen järjestöaktiivi **Ulla Kungas** on syntymästään kuuro ja hänen äidinkielenä on viittomakieli. Pitkän järjestöuransa aikana hän on toiminut viittomakielisten kuurosokeiden ja kuulonäkövammaisten puolestapuhujana sekä omassa järjestössä että järjestön ulkopuolella.

- Suomen Kuurosokeat ry:n palvelujen piirissä olevista kuurosokeista ja kuulonäkövammaisista on puheella kommunikoivia noin 70 prosenttia ja viittomakielisiä noin 30 prosenttia. Näillä ryhmillä on paitsi yhteisiä myös ryhmäkohtaisia erilisiä tavoitteita. Kieli- ja kulttuurisista toimintatavoissa ja käsitteissä on periaatteellisia eroja.

Kaksi kieltä, kaksi kulttuuria

Puheella kommunikoivat hallitsevat suomenkielen. He toimivat kuulon avulla käyttäen induktiota tai puhe- ja kirjoitustulkkia.

Viittomakieliset hallitsevat viittomakielen. He keskustelevat visuaalisesti näönjäänteiden avulla tai taktiilisti, joka tarkoittaa viittomista kädestä käteen. Viittomakielen tulkkia he käyttävät henkilökohtaisen tilanteen mukaan. Molemmilla kieliryhmillä on omat tyypilliset toimintatansa ja kulttuurinsa myös järjestötyössä.

- Me viittomakieliset olemme kieli-vähemmistönä myös omassa järjestössämme, Ulla Kungas toteaa.

- Meidän on puheella kommunikoivia vaikeampi saada tietoa ja vaikeampi myös saada mielipiteitämme esiin. Hallitustyössä tämä tulee esille käytännössä siinä, että kokousmateriaalit, pöytäkirjat, liitteet ym. paperit ovat suomenkielisiä. Viittomakielisen on usein vaikea saada niistä selvää. Kokouksissa puheella kommunikoivien jäsenten on odotettava meitä hitaampia, kunnes olemme valmiita. Vasta sitten

asiat voidaan päättää. Muussa tapauksessa joudumme tyytymään vahvemman ryhmän päätöksiin, Ulla sanoo.

Viittomakielisten tiedonsaanti turvattava

Tasoitusta antaisi tulkkipalvelu, mikäli sitä olisi saatavissa riittävästi. Vammaispalvelulain mukaa kuntien on järjestettävä tulkkipalvelua vähintään 240 tuntia vuodessa. Käytännössä se tarkoittaa noin 40 minuuttia päivää kohden. Se ei riitä turvaamaan viittomakielisen henkilön tiedonsaantia, asioiden hoitoa, sosiaalisia kontakteja, puhumattaakaan vapaa-ajasta ja virkistystoiminnasta. - Missä viipyvät kuntien viittomakieliset palvelut, Ulla ihmettelee.

- Järjestömme julkaisuista osa toimitetaan myös viittomakielisenä videona. Me viittomakielellä kommunikoiivat odotamme hartaudella sitä päivää, jolloin saamme esimerkiksi yhdistyksen vuosikokousmateriaalit viittomakielelle toimitettuna. Tänä päivänä yhdistyksen taloudelliset resurssit eivät siihen riitä. Tarvitsemme valtiovallan ymmärtämystä ja kohdennettua rahaa turvamaan viittomakielisten tiedonsaantia.

Hyvä järjestö antaa tilaa eri ryhmille toimia yhdessä ja erikseen. Järjestössä voidaan koota niin viittomakielisten kuin muidenkin kuurosokeiden ja kuulonäkövammaisten toiveet ja tarpeet sekä lähteä niitä yhdessä toteuttamaan, Ulla Kungas toteaa.

Artikkeli on julkaistu myös Suomen Kuurosokeat ry:n Satakieli-asiakaslehdessä 2001. Muita artikkeleita tullaan julkaisemaan pitkin juhluvuotta Tuntosarvessa elleivät ne ole jo olleet lehdessä. ■

Kirjeenvaihtopalsta

Hei sinä kuulo- ja näkövammainen 50-60 -vuotias vapaa, rehellinen, elämänmyönteinen ja huumorintajuinen mies. Tuletko ystäväksi kuulonäkövammaiselle yksinäiselle naiselle. Kirjeenvaihto olisi mukava tapa tutustua. Jään odottamaan kirjettäsi. Voit lähettää sen kirjoitettuna paperille tai pisteillä tai äänikasetilla. Lähetä kirje Tuntosarven toimitukseen Keskustointistoon, Helsinkiin. Sieltä se lähetetään minulle edelleen avamatta. Kirjoita kuoreen nimimerkkinä:

Yksinäisyyteen kyllästynyt

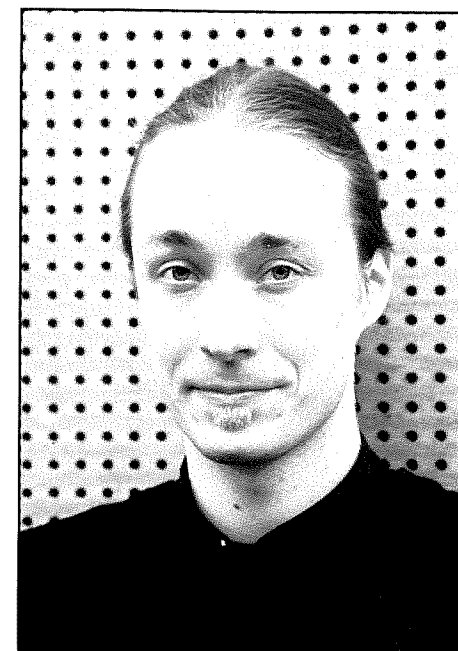
Esittelyssä henkilökunta: Tero oppi sivarina viittomakielen

Tero Tanner oli siviilipalveluksessa Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Hän aloitti helmikuussa vuonna 2000 ja lopetti tammikuun lopussa tänä vuonna. Siviilipalveluksensa jälkeen Tero on tehnyt tuntitöitä Toimintakeskuksessa kodinhoitajana.

Tero etsi haastavaa siviilipalveluspaikkaa, joka antaisi muutakin kuin olisi vain pakollinen palvelu. Hervannassa asuneena hän tiesi Toimintakeskuksesta. Hän soitti keskukseseen ja pääsi sinne heti. Terolla on myös CP-vammainen veli.

Tero kertoo, että ensimmäinen viikko oli jännittävä. Sen jälkeen hän sopeutui ja oppi toimimaan kuurosokeiden ehdoilla. Aluksi hän opeteli sormiaakkoset. Näin hän pystyi heti toimimaan joidenkin asukkaiden kanssa. Hän oli myös mukana Sonetti-koulutuksen apuna, mutta kotipalvelu ja kodinhoitotyö alkoi nopeasti viedä kaiken hänen aikansa.

Tero sai viittomakielen koulutusta. Sitä antoi erityisesti **Markku Hele-**

nius, joka on kuuro ja oppisopimuksella töissä keskuksessa. Myös kodinhoitajat antoivat viittomakielen opetusta. Kun Tero lähti kuurosokean kanssa vaikkapa kauppaan, kerrettiin viittomat hänen kanssaan ennen kaupassa käyntiä. Näin Tero oppi viittomakielen. Teroa ei jännittänyt edes kädestä käteen viittominen. Hän piti sitä heti luonnollisena kommunikaatiotapana.

Mitään pelottavaa ei Teron siviilipalvelusaikana tapahtunut. Alussa oli hankaluuksia, kun hänen viittomakielentaitonsa ei ollut riittävän hyvä. Jos vaikka kaupassa ei ollut jotain, hänen oli vaikea selittää, että tämä tuote korvaa sen toisen. Mutta kun sellaisessa tilanteessa onnistui, tuli hirveän hyvä mieli, vaikka jollekin toiselle se olisi ollut ihan helppo juttu, kertoo Tero. Ja Tero oppi viittomakielen vuodessa, käytännön työssä. ■

Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet

Seppo Puukko

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista on annettu laki. Uusi laki koskee viranomaisten, esim. kunnan tai yksityisen järjestämää sosiaalihuoltoa.

Laissa on määrätty, että sosiaalihuollossa asioiva on asiakas. Häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Kun sosiaalihuoltoa toteutetaan, on otettava huomioon 1. asiakkaan toivomukset, 2. mielipide, 3. etu, 4. yksityiset tarpeet, 5. äidinkieli ja 6. kulttuuritausta.

Asiakkaille on myös selvitettävä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset. Tarvittaessa sosiaalihuollon on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkkaamisesta ja tulkin hankkimisesta.

Kun sosiaalihuoltoa toteutetaan, on asiakkaalle laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava

suunnitelma, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on tehtävä yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa.

Laissa on edelleen säädetty sosiaalihuollon henkilöstölle salassapitovelvollisuus. Tietoja asiakkaiden asioista saa antaa muille vain asiakkaan suostumuksella, paitsi jos asiasta on säädetty laissa. Sosiaalihuollon järjestäjä ei saa käyttää tietoja omaksi hyödykseen tai asiakkaan vahingoksi.

Sosiaaliviranomainen voi antaa salassa pidettäviä tietoja, jos se on välttämätöntä lapsen edun tai tärkeän yleisen tai yksityisedun vuoksi. Lisäksi valtion ja kuntien viranomaiset, kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, vakuutuslaitos, terveyden- ja sairaanhoitopiiri ym. ovat velvollisia antamaan heillä olevia tietoja ja selvityksiä. Tietoa on annettava, jos se on välttämättömiä esim. asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi tai järjestämiseksi.

Pankit ovat velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaisille tietoja, jos on perusteltua syytä epäillä sosiaalihuollon asiakkaan antamien tietojen luotettavuutta. Ennen kuin sosiaaliviranomainen tekee pyynnön pankille, on asiakkaalle kuitenkin annettava siitä tieto.

Laissa on määräykset, jonka mukaan asiakkaalla on oikeus tehdä kohtelustaan sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tarvittaessa muistutus. Muistutukseen on vastattava kohtuullisessa ajassa sen tekemisestä. Muistutuksen tekeminen ei estä valittamasta päätöksestä muutoin normaalia valitustietä.

Kuntien on nimettävä sosiaaliasiamies. Hänen tehtävänsä on neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamisessa, tiedottaa asioista ja seurata sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien toteutumista kunnassa. Lisäksi sosiaaliasiamiehen tehtävänä on tarvittaessa avustaa asiakkaita muistutuksen tekemisessä. ■

Kuurojen Maailmanliiton pääsihteeri Suomeen

Kuurojen maailmanliiton (WFD) pääsihteerin toimisto muutti jälleen Suomeen. Pääsihteeri **Carol-Lee Aquiline** aloitti työnsä toimistossaan Kuurojen Liiton yhteydessä helmikuun puolivälissä. Muutolla pyritään parantamaan Maailmanliiton toimintaedellytyksiä. Yhteistyö tukee molempien järjestöjen toimintaa. Maailmanliiton pääsihteeristö on toiminut Suomessa jo 1987-1995. Maailmanliiton puheenjohtajana on ollut vuodesta 1995 lähtien Kuurojen Liiton toiminnanjohtaja Liisa Kauppinen.

Kuurojen Maailmanliitolla on jäsenjärjestöjä yli 120 maassa, 8 alue-sihteeristöä ja neuvoa-antava asema YK:n kansalaisjärjestötoiminnassa. Maailmanliiton tärkein tehtävä on edistää maailman noin 70 miljoonan kuuron ihmisoikeuksia.

Suomalainen ihmisoikeuspolitiikka on saanut kansainvälistä tunnustusta. Myös suomalainen kuurojen järjestötoiminnan ihmisoikeuksien ajaminen on saanut tunnustusta. ■

Ryhmänohjaajakoulutus oli onnistunut

Katri Pyykkö

Viime vuonna Suomen Kuurosokeat ry järjesti yhdessä Arlan kanssa kuurosokeiden ryhmänohjaajien koulutuksen. Koulutus järjestettiin näillä näkymin vain kerran.

Koulutuksessa oli mukana kahdeksan opiskelijaa. Osalla heistä oli jo kokemusta kuurosokeiden kerhon vetämisestä tai leirien vetämisestä. Koulutuksen tavoitteena oli antaa tietoja ja taitoja toimia ryhmän vetäjinä ja ohjaajina sekä niistä erityispiirteistä, joita kuulonäkövammaisten ryhmän vetäjä tarvitsee.

Kotinurkista ulos

Merja Rouhiaiselle ryhmän ohjaaminen oli jo entuudestaan tuttua. Hän on ollut jo vuosia apuvetäjänä kerhossa. Hän halusi lisävalmiuksia koulutuksesta ja keinoja selviytyä vaikeistakin ryhmätilanteista. Koulutuksessa oli viittomakielisiä ja puheella kommunikoivia. Merja kertoo, että oli tärkeää puhua yksi kerrallaan, ja että hänenkin piti kiltisti odottaa vuoroaan. Merja on hiero-

ja, ja hän on käynyt koulunsa aikoinaan Arlassa. Nyt koulutus oli samassa luokkahuoneessa, jossa Merja opiskeli 20 vuotta sitten.

Merja sai lisävalmiuksia ryhmävetäjänä toimimiseen. Koulutuksessa selvitettiin, mitä pitää ottaa huomioon, kun vetää ryhmää tai valmistautuu siihen. Ennen kaikkea käytiin läpi asioita, joita pitää ottaa huomioon, kun vetää kuulonäkövammaisten / kuurosokeiden ryhmää. Koulutuksessa hän oppi huomioimaan koko ryhmän, hyväksymään ryhmäläisten erilaisuuden, keksimään vaihtoehtoja ongelmatilanteissa, suunnittelemaan kaiken etukäteen hyvin, jotta ongelmia ei olisi. Merjasta mielenkiintoisinta oli ongelmatilanteiden harjoittelu ja niistä selviytyminen. Ryhmää pystyy vetämään, vaikka kaikki "kaatuisi niskaan".

Jälkikäteen Merja on miettinyt sitä, että onko hän ryhmän vetäjä, sen koossa pitäjä vai koolle kutsuja. Missä vastuu loppuu?

Merja aloitti uudelleen Helsingin kerhon apuvetäjänä koulutuksen jälkeen. Nyt hän yrittää käyttää hyväksi ryhmänohjaajakoulutuksessa saamiaan taitojaan, suunnitella ja vetää kerhotoimintaa entistä paremmin.

Vanhojen taitojen hiomista

Eila Särkimäki on toiminut ohjaajana aikaisemmin. Hän halusi hioa ruostuneita ja käyttämättömiä taitojaan ja oppia lisää ryhmän ohjaamisesta. Enää perhekään ei sitonut häntä niin kuin ennen. "Oli aika avata uusi polku ja kokeilla siipien kantavuutta koulunpenkillä."

Eila kertoo, että koulutus on aina hyödyllistä, vaikka emme tulekaan koskaan valmiiksi. Koulutus avartaa. Siellä törmää uusiin asioihin ja erilaisiin näkökulmiin. Hän toivoo, että voi käyttää hyödyksi oppimiaan ryhmässä toimimisen menetelmiä. Ryhmätyöharjoitukset olivat Eilan mielestä mielenkiintoisia. Viittomakieliset loistivat näissä harjoituksissa. Myös ryhmäroolit kiinnostivat Eilaa ja herättivät hänen uteliaisuutensa.

Eilan mielestä elämässä tarvitaan aina ryhmässä selviytymisen taitoja. Jos koulutus järjestetään joskus uudestaan, Eila suosittelee sitä lämpimästi kaikille. "Kaikki ovet ovat avoinna ja haaveita lentää." ■

Leikkeitä

Pohjolan Sanomat 24.1.2001 ja **Luoteis-Lappi** -lehti 25.1.2001 kertoivat Kolarin kerhosta. Kerho piti avoimet ovet, joista kerrottiin Tuntosarven edellisnumerossa. Kolarin kerho perustettiin lokakuussa 1984. Pian sen jälkeen perustettiin kerho Helsinkiin.

Kuurosokeiden kulttuurikesä oli esillä **Itä-Savo** -sanomalehdessä 24. helmikuuta otsikolla "Kun kädet näkevät – Kosketeltavan taiteen triennaali Lustoon". Kerhonvetäjien tapaamiseen perjantaina puolelta päiviltä ehdineet olivat ruokailemassa, ja he huomasivat yhtäkkiä olevansa keskellä tiedotustilaisuudessa. Se tekikin jutusta onnistuneen.

Juttu käsitteli ensi kesän kuurosokeiden kulttuurikesää ja Wanhalla Asemalla olevia näyttelyitä. Kerrottiin myös, että kuurosokeiden kerhojen vetäjät ovat arvioimassa silloin Luston näyttelyn saavutettavuutta. Kosketeltava taide oli myös esillä. Lisäksi kerrottiin kuurosokeiden mahdollisuuksista taidekoulutukseen ja taiteentulkkauksesta. Myös Länsi-Savo -lehti on julkaissut artikkelin samasta aiheesta. ■

Kuurosokeat arvioivat Metsämuseo Lustoa

Carita Halme

Kulttuuripäivää vietetään kesäkuun lopussa **Punkaharjulla**. Siellä sijaitsee myös Metsämuseo ja **Metsätietokeskus Lusto**. Tutustuimme tähän museoon esteettömyyden näkökulmasta. Tietysti samalla tutustuimme museon näyttelyyn. Museon yhteydessä on pieni kauppa, jossa on myytävänä pieniä käyttö-, koriste- ja lahjaesiteitä. Ne on tehty puusta.

Erikoinen rakennus

Luston rakennus on erikoinen, kuitenkin miellyttävä ja viihtyisä. Rakennuksen ulkoseinissä on puurimoista tehty verhoilu. Talo on osittain puolipyöreän muotoinen. Taloon johtaa puusilta ja talossa on suuri raskas puuovi.

Museo on talon alakerrassa. Sinne kuljetaan pitkää parketista tehtyä siileä ja loivaa ramppia pitkin. Tälle kulkureitille antaa valoa lasiseinä. Perillä alhaalla on hämärää, pienet kohdevalot on suunnattu näytteillä oleviin esineisiin. Tila on korkea, katto on vasta ylemmän kerroksen

tasalla. Reitti museokierroksella on mutkikas. Sen voisi kiertää monestakin kohdasta. Puu ja metsä tuoksuvat museossa. Monia kohteita pääsee lähelle. Näkeminen on silti melko hankalaa, koska valoa ei ole tarpeeksi. Erittäin hyvää tässä museossa on, että useita esineitä voi kosketella. Siitä museo sai paljon hyvää palautetta.

Huomioita olosuhteista

Meitä oli museossa kuulonäkövammaisten ryhmä. Mietimme, miten museon näyttely olisi paremmin meidän saavutettavissa.

Kiinnitimme runsaasti huomiota valaistukseen. Toivoimme, että museon esineet olisi helpompi nähdä. Lisäksi on tärkeää, että tulkin viittomien näkee riittävän hyvin.

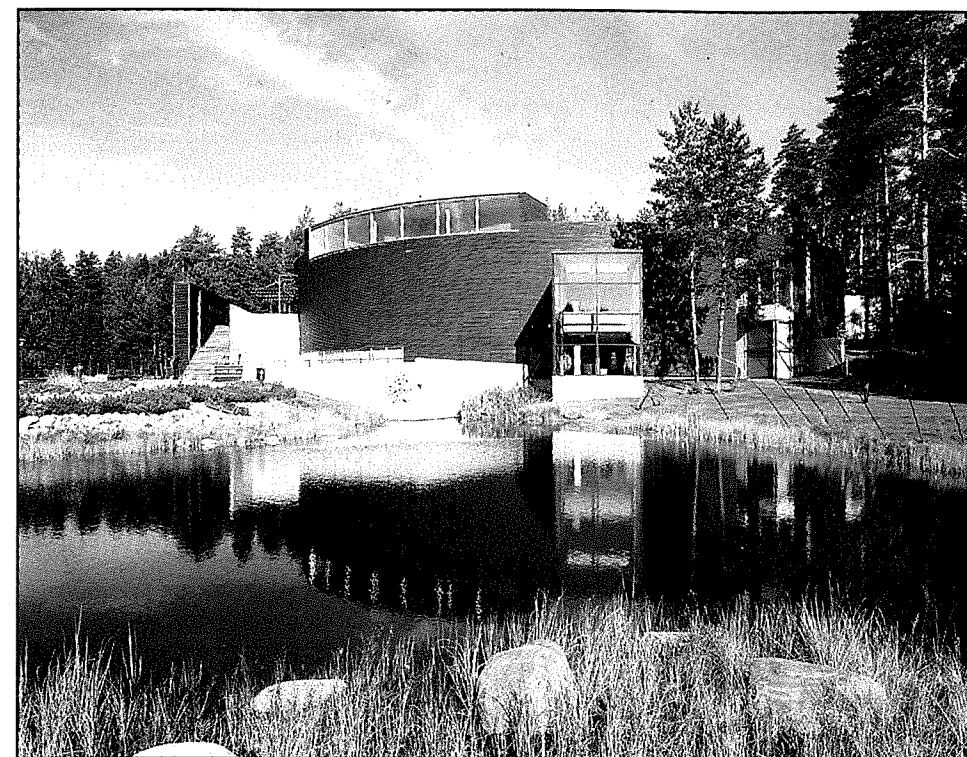
Paljon huomiota sai myös liikkumisen hankaluus sokkeloisessa museotilassa. Ehdotimme valkoisella kepillä tunnusteltavaa reittiä lattiaan. Tähän reittiin voitaisiin merkitä myös näyttelyn kiertosuunta.

Huonokuuloiset toivoivat parempia kuunteluolosuhteita. Tähän soveltuisi ehkä ryhmäkuunteluun tarkoitettu radiotaajuuslaite.

Kuuleminen oli vaikeaa, koska tila kaikui. Lisäksi oppaan puhetta ei kuule, jos on vähän kauempana hänestä. Puhetulkkauksen kuunteleminen on ryhmässä hankalaa, jos moni käyttää puhetulkkausta.

Näkeminen oli vaikeaa, koska valoisuus oli epätasaista. Välillä oli melkein pimeää, mutta äkkiä suuri häikäisevä lasiseinä toi tilaan liikaa valoa. Silloinkaan ei nähnyt hyvin.

Selostuksia esillä olevista kohteista halusimme sekä pistekirjoituksella että selkeämpänä mustavalkotekstinä. Joku esitti hyvän ajatuksen esineen viereen liitettävästä tekstistä, jota tulkki tai opas voisi käyttää kohteen kuvailemiseksi. Museoissa on usein tavaroita, joihin liittyy paljon eristietämystä. Ei tarvitsisi miettiä,

kuinka asiasta kertoo.

Toivoimme myös lisää kosketeltavia esineitä. Näin voi saada paremman selvyuden esineestä. Jätimme museon ratkaistavaksi, mistä materiaalista kosketeltavat mallit voitaisiin tehdä. Kaikki osapuolet olivat tyytyväisiä keskusteluun. Museon väki sai paljon uusia ideoita ja näkökulmia.

Luston myymälä on valoisa ja tuotteet ovat hyvin esillä. Erilaista ostettavaa on puisista palapeleistä voiveitsiin. Myymälässä on paljon metsän, puun ja kasvien tuoksua, joka tulee puusta tehdyistä esineistä. Metsämuseo Lusto oli mielestäni hyvä kokemus. Se oli erilainen ja elämyksellinen kokemus. ■
Metsämuseo Luston rakennus

Koskettava metsä

– kuurosokeiden viesti opiskelijoille

Katri Pyykkö

Suomen Kuurosokeat ry:n juhla-vuoden suurelle yleisölle ja kuurosokeille itselleen tarkoitettu tapahtuma on Punkaharjulla Wanhalla Asemalla. Se on puinen, kaunis rautatieasemarakennus. Rakennuksen sisällä on perinteinen veistosnäyttely, näyttely kommunikaatiosta ja näyttely kuurosokeiden omista töistä.

Lusto –metsämuseon ympäristössä on ollut usein taidetta ulkona, ympäristötaidetta. Myös kuurosokeiden näyttelyihin liittyy nyt ympäristötaideteos. Se tulee Aseman ulkopuolelle. Sen suunnittelevat ja tekevät Tampereen ammattikorkeakoulun ympäristötaiteen opiskelijat **Juhana Moisander, Jessica Moisander, Maija Immonen, Jarno Vesala, Ilkka Janatuinen, Meri Siitonen ja Raila Knuutila**. Mukana on myös tuottaja-opiskelija **Milla Tähkänen**. Opiskelijoita ohjaa kuvataiteilija ja opettaja **Marketta Mäkinen**. Kolme opiskelijaa oli paikalla jo Lustossa, kun kerhonvetäjät kokoontuivat.

Kuurosokeiden Toimintakeskuk-

sessä järjestettiin maaliskuun alussa iltatilaisuus, jossa kuurosokeat kertoivat opiskelijoille omasta taiteen kokemisestaan. Mukana olivat **Vieno Hyttinen, Kari ja Hilikka Hyötylä, Päivi Suontakanen ja Kyösti Ylkänen**.

Aluksi Toimintakeskuksen johtaja **Kirsti Tamminen** esitteli opiskelijoille, mitä asioita keskuksessa on tehty, jotta kuurosokeat pystyvät liikkumaan itsenäisesti. Keskuksessa on hyvät värierot. Käytävällä on lattiassa tiilipinta. Ovien kohdalla on pienemmistä tiilistä tehty pinta. Käytävän seinät ovat eri väriset ja eri materiaalista tehty. Kaiteesta erottaa myös, minkä oven kohdalla on, jos osaa pistekirjoitusta. Opiskelijat kuuntelivat kiinnostuneita.

Itse tilaisuudessa kuurosokeat kertoivat asioista, jotka helpottavat liikkumista ja suunnistamista. Tien reuna, nurmikon reuna ja erilaiset rimat auttavat tunnistamaan, missä liikkuu. Keskuksen pihalla on liikkumista helpottavia maamerkkejä, mutta lumen takia niihin ei voitu tutustua lähemmin.

Materiaaleista puu on lämmin, metalli kylmä. Kari kertoi, että elävä puu tuntuu lämpimämmältä kuin kuollut puun pinta. Puun kaarna tuntuu lämpimältä. Anita kertoi, että lakattu pinta vie puun tuoksun.

Hilkan kuten muidenkin mielestä taiteen kokemisessa koskettelu on tärkeintä. Silloin saa oman kokemuksen. Hilikka painotti myös sitä, että tulkin rooli on tärkeä. Hän kuvailee ympäristöä. Hilikka haluaa tietää puiden lehtien liikkeistä yms.

Mutta kokemukset ovat kaikilla erilaisia. Vieno kertoi, että hänelle heikot tuoksut eivät anna mitään, kun taas toisilla saattaa olla hyvinkin vahva hajuaisti. Taiteessakin eri ihmiset pitävät erilaisista asioista. Päivi oli samaa mieltä siitä, että vahvat, voimakkaat tuoksut antavat

enemmän. Päivin mielestä teoksessa saisi olla myös vettä.

Kuurosokeat toivat esiin monia asioita. Kyösti toi esiin sen, että taide ei välttämättä kiinnosta kaikkia. Siinä onkin opiskelijoille haaste.

Taideopiskelijat luovat ympäristötaideteoksen, johon kuurosokeat voivat tutustua myös itsenäisesti. Ympäristötaide on suurta. Se ei ole tau-lu seinällä, se ei ole patsas edessäsi. Se herättikin keskustelun siitä, kuinka kuurosokea saa tietoa esimerkiksi kävelemällä. Kaikki kuurosokeat olivat samaa mieltä, että silloin taideteoksessa ei saa olla esteitä, joihin törmätä. Kaide helpottaa liikkumista. On mielenkiintoista nähdä, minkälainen teoksesta tulee. Aihehan on jo selvä. Se on koskettava metsä. ■

Liikuntaleiri Vuokatissa

Kauko Kokkonen

Helmikuussa Ystävänäpäivän aikoihin kerääntyi reilu tusina kuurosokeita Vuokatin urheiluopistolle. Tällä kertaa kaikilla piti olla opas tai tulkki kaverina. Minulla oli oppaani serkkupoika, joka tutustui nyt kuurosokeiden kurssitoimintaan ensi kertaa.

Tutustumisleikeissä esittäydyimme ja teimme erilaisia jonoja esim. pituuden mukaan. Talvileirin liikunta-
puoli aloitettiin maanantai-iltana al-
lasjumpalla.

Tiistaina ripotteli lunta ja piti pikkupakkasta. Osa porukasta hiihti. Minä sauvakävelin yhdellä sauvalla ja lait-
tauduin ketterästi yhden ohjaajan
käsipuoleen. Rattoisasti jutellen tu-
limmekin sitten kodalle, jossa
paistimme makkarat ja joimme
kahvit. Iltapäivällä kiipeilimme pitkin
seiniä. Ulla Kungasta pelotti aika
lailla, mutta ylös vaan kiipesi. Us-
kalsi.

Tiistai-iltana meillä oli keppijumppa. Keskiviikon lumituprussa kokeilim-

Kurssilaiset istuvat puoliympyrässä liikuntasalissa.

me lumikenkiä ja laskimme pulkal-
la mäkeä. Lauri oli pörröisine hiuk-
sineen ja partoineen kuin lumiukko. Illemmalla kokeilimme, miten kuu-
rosokea pysyy hevosen selässä. Ponia piti melkein potkaista per-
suuksiin ennen kuin se lähti liikkeel-
le. Sen sijaan isompi hevonen oli hy-
vinkin reipas, mutta rauhallinen.

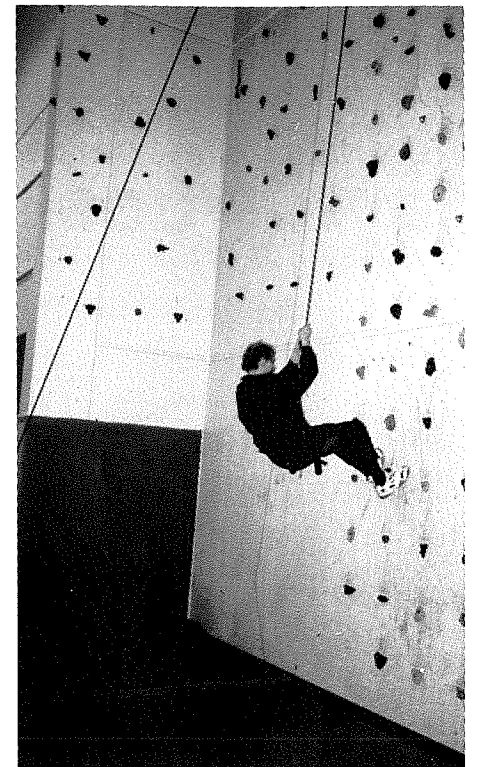
Suuri osa porukasta oli keilaamas-
sa Katinkullan kylpylässä, kun me
ratsastajat sitten tulimme kylpe-
mään. Minä vaan karautin suoraan
baaritiskille ja otin kahvin ja konja-
kin.

Torstaina sisäolympialaisissa kokeil-
tiin, miten lapanen lentää. Ja arvioi-
tiin kymmenen metrin pituutta. Jot-
kut melkein eksyivät labyrinthiin ja
köydenveto oli kovaa. Ihan sormes-
sa tuntui.

Ensimmäistä kertaa elämässä lai-
toin jalkaani laskettelumonot. Olo oli
kuin kuukävelyllä. Sain kuitenkin
nopeasti juonesta kiinni ja homma
tuntui ihan mukavalta. Oppaani piti
kiinni pari metrisen pujottelukepin
toisesta päästä ja alas tultiin niin,
että suhina kävi. Ulla ihaili rohkeut-
tani ja tyyliäni.

Paheksun sitä, ettei rantasaunan il-
lanvietossa ollut lopuksi tanssia. En
oikein innostunut tietokilpailusta-
kaan.

*Myös
Seppo
Jurvanen
kiipeili
seinällä
kattoon
asti. Kii-
peilysei-
nässä on
pieniä
nyppyjä,
joista
saa ot-
teen
sekä kä-
sillä että jaloilla. Kiipeilijällä on
myös turvaköysi, jos ote irtoaa.*

Perjantain luistelusta minä lintsasin. Vuosi sitten kokeilin luistimia Paju-
lahdessa. Kokemus oli kyllä antoi-
sa, mutta välineitten vuoksi vähän
tukala. Oudot luistimet puristivat ja
kypärä painoi kuulolaitteita. Mutta
leiri alkoi jo vähän väsyttää, joten
huilasin.

Palauteistunnossa Veikko kertoi,
että hän kuuroutui viitisen vuotta sit-
ten. Kaksi vuotta hän oli istunut kä-
sipoiskella ja pyörinyt ympyrää huo-
neessaan. Sitten hän potkaisi oven
auki ja lähti ulos. Leiri oli hänelle
valtava kokemus. Hän koetti arvail-
la, mistä kaikesta hän on mahtanut
jääda paitsi, kun on ollut omissa
oloissaan. ■

Maija Lindroos täytti vuosia

Katri Pyykkö

Maija Lindroos on Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaisten yhdistyksen toiminnanjohtaja. Hän juhli 60-vuotispäiväänsä 8. helmikuuta. Järjestömme kävi onnittelemassa pitkäaikaista yhteistyökumppaniaan. Maija halusi, että häntä muistetaan lahjoittamalla varoja Retinitis-yhdistyksen Kävelevät Hatut -julkaisun tekemiseen englannin kielellä. ■

Kuvassa: Maija Lindroosia onnittelemassa puheenjohtaja Seppo Jurvanen ja toiminnanjohtaja Eirik Julin. (Kuva: R.Karisaari)

Lukijan kirjeitä

Tulkkikokemus

Hilkka Kasurinen

Opiskelin vuosia sitten työväenopistossa englanninkieltä. Riitta Lahtinen oli minulle tulkkina. Englanninkieli oli minulle uutta. Riitta tulkkasi monella tavalla, että ymmärsin. Tulkkaukset olivat monet, kepposet olivat monet, ja niin täytyikin olla.

Tulkkauksessa käytimme viittomia suomen kielen mukaan, sormiaakkosia, kirjoitusta, ilmeitä ja kädellä käteen koskettelua. Riitan ilmeet ja koskettelut muistan hyvin. Ne olivat merkkejä minulle: milloin oli minun vuoroni lukea ääneen luokalle, milloin piti lopettaa ja niin edelleen. Kehon kieltä aloittelimme jo silloin pienillä huomautusmerkeillä.

Opinnot menivät hyvin. Riitta oli taitava ja tarkka. Kaikki oppi meni minulle perille. Teimme kovaa työtä. Olin ainoa kuurosokea kuulevien ja näkevien parissa. Riitta piti ohjat käsissä, että pysyin toisten rinnalla enkä jäänyt jälkeen. Justiina olikin ahkera oppilas. Luin ääneen vihko-

sesta koko luokalle ja sain kehujaakin. Ikävä kyllä opiskelu keskeytyi, kun Riitta itse lähti Englantiin opiskelemaan. Toisten tulkkien kanssa ei mennyt yhtä hyvin. Tulkkia vaihdettiin useasti eivätkä tulkit halunneet tulkata tunnilla niin monella tavalla kuten edellä kerroin. Se oli heille vaikeaa eikä monetkaan tulkit olleet siten tottuneet apua antamaan. Minun oli keskeytettävä opinnot.

Opinnoissa on oma tulkki tärkeä. Se, jonka kanssa on aloitettu alusta, pitäisi jatkaa loppuun saakka. Sain pahan kokemusta ja opinkin hyvin, mutta vielä olisi pitänyt oppia paljon lisää. Joskus iltaisin kotona katseleen ja muistelen entisiä opintoaikojani. Kyllä se on vaikea opiskella. Se vaatii hyvää auttavaa ihmistä rinnalle, jolla on monet kommunikointitaidot ja halu olla mukana. Riitta oli taitava. Meillä meni hyvin. Kyllä kiitetty on, mutta kiitetään vielä keran. Kiitos Riitta! ■

Norsu, valkoinen

Iiris Alkio

Vuosia on kulunut siitä, kun vedin Turun kerholaisia tilausbussilla Tampereelle Toimintakeskukseen. Nuori tulkkiopiskelija oli oppaana ja oppimassa, kun valkoista norsua etsittiin. Olin sen kadottanut ja us-

koin, että se tuottaa onnea. Toimintakeskuksessa on tuon ajan jälkeen tapahtunut voimakasta kehitystä. Tulokset ovat syntyneet uutteruuden ja rohkeiden siirtojen kautta. Nykyisen Toimintakeskuksen uuden rakennuksen paikalla oli silloin pihaa aluetta, johon bussimme ajoi.

Meitä oli tällä retkellä useita. Mukana oli myös vapaaehtoisia tulkkiopiskelijoita, joilla oli juuri alkanut kesäloma. Lomasta huolimatta sain kolme opiskelijaa mukaan tutustumismatkalle.

Nämä muistot herätti Uutislehti, jossa ilmoitettiin Vuolukiven käsittelykurssista Toimintakeskuksessa. Kyynel kirposi vasemman silmän nurkkaan ja vierähti poskelle, kun ajatukset myllersivät mielessäni. Kuinka paljon levottomia öitä ja hikisiä suunnitelmia, kokouksia, matkoja miettimisineen on yksi ja toinen ollut tekemässä, jotta kurssi onnistuu.

Yhdistyksemme juhluvuonna on Anita Palo yhtenä kuurosokeiden edustajana eri tahoilla rakentamassa, kehittämässä ja tiedottamassa. Tieto kuurosokeudesta, kuurosokeista ja vaikeasta kuulonäkövammasta ja kuulonäkövammaisista on tärkeää, jotta meidän elämämme voisi sujua. Hyvän jatkumisen myötä edetään, kun tieto leviää. ■